

frank bold

Chytrá síť pro bezpečné Česko

**Osm opatření, jak ušetřit na investicích
do elektrizační soustavy**

Seznam zkratek

ACER	The European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators
ČR	Česká republika
ERÚ	Energetický regulační úřad
FVE	fotovoltaická elektrárna
HDO	hromadné dálkové ovládání
NAP SG	Národní akční plán pro chytré sítě
NKEP	Národní klimaticko-energetický plán
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MVA	megavolt ampér
NN	nízké napětí
OZE	obnovitelné zdroje energie
PDS	provozovatel distribuční soustavy
PPS	provozovatel přenosové soustavy
SPV	Special Purpose Vehicle
VN	vysoké napětí
VVN	velmi vysoké napětí
VTE	větrná elektrárna

Obsah

Úvod	5
Jak velký máme problém?	5
Osm opatření, jak ušetřit na posilování elektrizační soustavy	6
Osm doporučení pro Českou republiku	8
Uvolnění nevyužívaných rezervací kapacit	10
Možné řešení? Pozitivní motivace i přísné požadavky	11
Situace v ČR: Rezervace dosahují nereálných hodnot	12
Doporučení, jak opatření zavést	12
Přiměřené rezervace kapacity (princip „use it or lose it“)	15
Možné řešení? Zásadní, ale přijatelný zásah do práv uživatele sítě	16
Situace v ČR: Distributoři nemají pravomoce ani nástroje	17
Doporučení, jak opatření zavést	18
Prioritizace v připojování k síti	19
Možné řešení? Řazení dle připravenosti i strategického významu	20
Situace v ČR: Umožnit připojení každému, kdo si požádá, vs. vyčerpaná kapacita	21
Doporučení, jak opatření zavést	21
Sdílené připojení k síti (cable pooling)	23
Možná řešení? Společné smlouvy a využití baterií	24
Situace v ČR: Teoreticky možné, prakticky v pilotní fázi	25
Doporučení, jak opatření zavést	26
Flexibilní smlouvy o připojení	27
Možné řešení? Dobrý plán i snížení síťových tarifů	28
Situace v ČR: Omezení ano, ale bez kompenzace	29
Doporučení, jak opatření zavést	30
Dynamické síťové tarify	31
Možné řešení? Změny každých 15 minut i chytré domácnosti	32
Situace v ČR: Statické tarify a HDO	33
Doporučení, jak opatření zavést	33

Transparentnost pro připojování nových zdrojů	34
Možné řešení? Podrobné interaktivní mapy	35
Situace v ČR: Průkopníkem je EG.D, ale na vyšších napěťových hladinách chybí data u všech distributorů	36
Doporučení, jak opatření zavést	37
 Efektivnější připojování OZE – metoda klastrování	38
Možné řešení? Najdeme jej zatím jen v USA	39
Situace v ČR: Bez prioritizace nejsou ani klastry	39
Doporučení, jak opatření zavést	39

Úvod

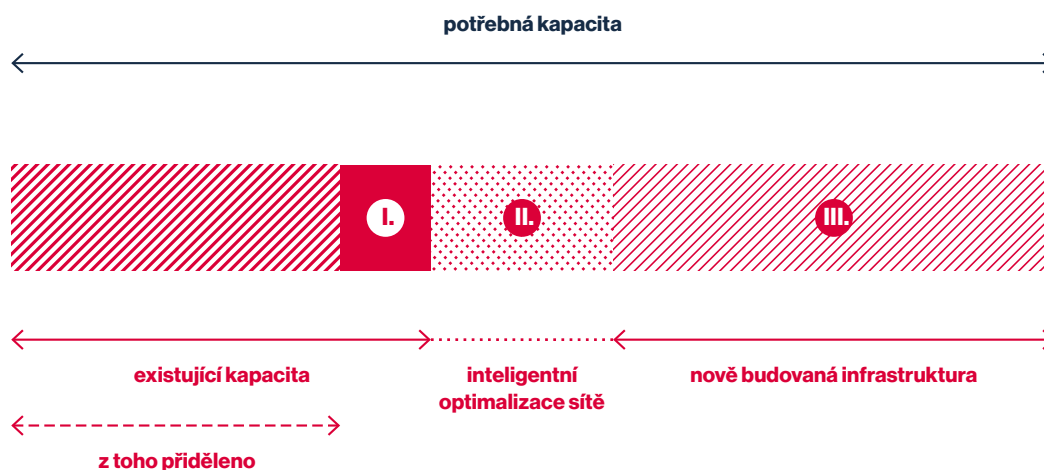
Modernizace elektrizační soustavy je klíčová pro efektivní integraci obnovitelných zdrojů (OZE) a posílení energetické bezpečnosti i konkurenceschopnosti České republiky (ČR). Tradiční rozšiřování infrastruktury v podobě nové výstavby je potřebné, ale časově i finančně náročné. Finanční investice se pak nevyhnutelně a výrazně projevují v regulované složce ceny za elektřinu.

Pokud nebude existující kapacita elektrizační soustavy využívána efektivněji, vzroste do roku 2050 distribuční poplatek až o 50–100 %.¹

Pro řešení tohoto problému existují celkem tři souběžné cesty:

- I. (pře)rozdělení stávajících nevyužívaných kapacit,**
- II. lepší využívání stávajících kapacit sítě,**
- III. budování nových kapacit (posilování sítí, nová výstavba, modernizace).**

Jak lze zvýšit kapacitu sítě?

Jak velký máme problém?

Data ERÚ ukazují, že distributoři v letech 2022–2023 zaznamenali **více než trojnásobný nárůst žádostí o připojení nových zdrojů** oproti roku 2021, **zamítli přitom více než 76 % požadovaného rezervovaného výkonu** v celkové výši **téměř 70 GWp**.

I přesto aktuálně zasmluvněné, ale nerealizované projekty fotovoltaických a větrných elektráren zabírají svými rezervacemi v síti **23 GW**,² což je více než dvojnásobek cíle ČR pro OZE do roku 2030 dle Národního klimaticko-energetického plánu (NKEP).

Chytrá neinvestiční opatření přitom umožní optimalizovat již existující kapacity, snížit náklady pro spotřebitele a urychlit připojování nových OZE či bateriových úložišť, které podporují energetickou bezpečnost České republiky.

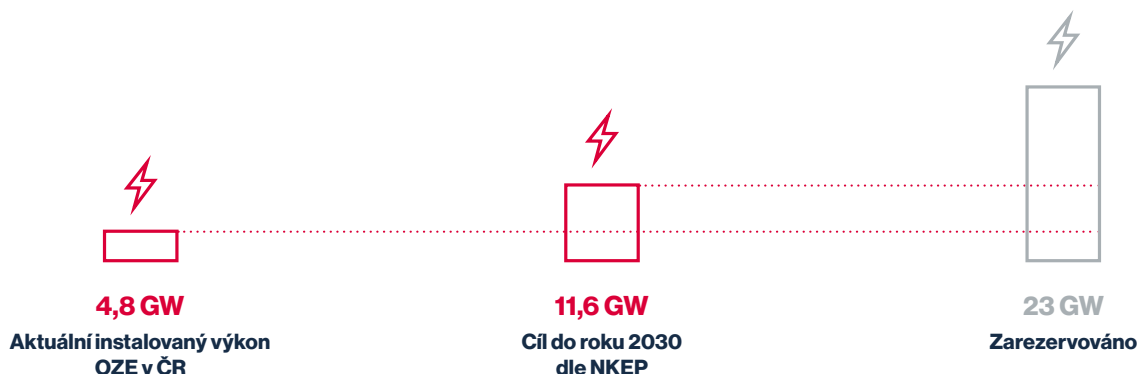
V této analýze naleznete **návrh osmi opatření**, která umožní stávající kapacitu sítě lépe využívat. Opatření se inspirovala praxí **jedenácti zemí** z Evropy i zbytku světa a slouží jako vstup do další debaty o možnostech, jak kapacitu sítě posílit za co nejmenší náklady a s minimálními dopady na spotřebitele.

¹ ACER: Getting the signals right: Electricity network tariff methodologies in Europe, 26. 3. 2025, str. 4. Dostupné z: <https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/2025-ACER-Electricity-Network-Tariff-Practices.pdf>

² EGÚ Brno, Možnosti zlepšení integrace obnovitelných zdrojů do elektrizační soustavy, 2025.

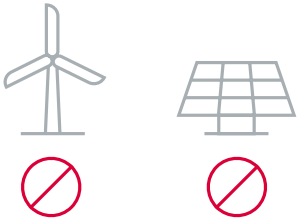
Osm opatření, jak ušetřit na posilování elektrizační soustavy

Kolik obnovitelných zdrojů potřebujeme připojit do roku 2030?

Do roku 2030 potřebujeme zvýšit instalovaný výkon OZE o 6,8 GW. Zarezerovaný výkon v síti je ale téměř čtyřikrát vyšší. I to nasvědčuje skutečnosti, že řada těchto projektů se nikdy nepostaví a pouze blokuji kapacitu pro lépe připravené projekty developerů i občanů.

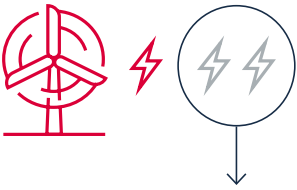
Navrhovaná opatření uvolní v síti až 17,8 GW výkonu, což má potenciál ušetřit až 226 miliard Kč na investicích do posilování infrastruktury.¹

-

1. Uvolnění nevyužívaných kapacit

Nejméně 23 GW výkonu v síti zabírají zaslíbené, ale nerealizované projekty solárních a větrných elektráren.

Odhadujeme, že tímto způsobem lze uvolnit až 10 GW rezervovaného výkonu.

BEST PRACTICE **Velká Británie**
-

2. Přiměřené rezervace kapacit – „use it or lose it“

Rezervace výkonu v síti nemusí vždy odpovídat reálnému instalovanému výkonu. Projekty by kapacitu měly buď využívat, nebo o ni přijít.

Odhadujeme, že tímto způsobem lze uvolnit až 3,8 GW rezervovaného výkonu.

BEST PRACTICE **Nizozemsko**
-

3. Prioritizace při připojování k síti

Potřebujeme změnit princip, podle kterého rozhodujeme o připojení projektu k síti. Místo pravidla „kdo dřív přijde, ten se dřív připojuje“ doporučujeme projekty řadit dle kritérií, jako jsou připravenost projektu nebo přínos pro společnost a pro síť.

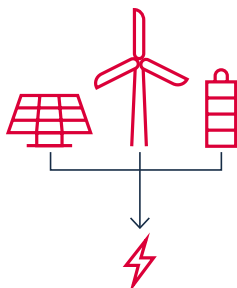
Díky tomu připojíme obnovitelné zdroje a bateriové systémy, které v síti nejvíce potřebujeme.

BEST PRACTICE **Nizozemsko**

¹ Tato částka vychází z odhadu průměrných nákladů na rozvoj distribuční soustavy souvisejících s připojováním OZE. Dle studie EGÚ Brno (Možnosti zlepšení integrace obnovitelných zdrojů do elektrizační soustavy, duben 2025) jsou náklady na připojení 1 kW výkonu OZE (FVE, VTE) odhadovány na 12 700 Kč.

4.

Sdílené připojení k síti (cable pooling)

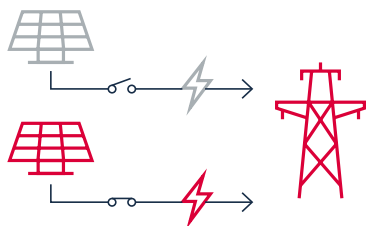
Výroba solárních a větrných elektráren se během roku vhodně doplňuje, proto mohou připojení sdílet. Snižuje se tím náklady na výstavbu obnovitelných zdrojů a efektivněji se využije kapacita elektrizační soustavy.

Odhadujeme, že tímto způsobem lze uvolnit až 2 GW nového výkonu pro OZE.

BEST PRACTICE Polsko

5.

Flexibilní smlouvy o připojení

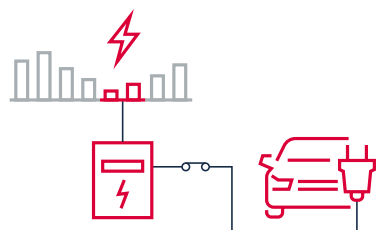
Flexibilní smlouva o připojení umožňuje provozovatelům sítě reagovat na přetížení v místech s omezenou kapacitou. Zákazník, který ji uzavře, nemá zaručen nepřetržitý přístup k síti a jeho výrobu elektřiny může distributor omezit. Náleží mu však jiné výhody, například sleva na distribuci nebo kompenzace za nedodanou elektřinu.

Odhadujeme, že tímto způsobem lze uvolnit až 2 GW nového výkonu pro OZE.

BEST PRACTICE Belgie

6.

Dynamické distribuční tarify

Dynamické síťové tarify motivují uživatele k úpravě spotřeby dle kapacity sítě, např. přesunutím nabíjení elektromobilu mimo špičku. Umí tak reagovat na aktuální stav sítě. Jejich fungování vyžaduje instalaci chytrého elektroměru.

Díky dynamickým distribučním tarifům se naučíme lépe chápat síť a šetrně ji využívat.

BEST PRACTICE Švýcarsko

7.

Transparentnost pro připojování nových zdrojů

Developeři nových projektů OZE potřebují znát možnosti připojení v oblasti, kde chtějí investovat. Pomáhají jim interaktivní mapy, které je i dle energetického zákona nutné pravidelně aktualizovat na všech napěťových hladinách.

Zjistíme, kam a s jakými náklady mohou developeři investovat.

BEST PRACTICE Belgie

8.

Efektivnější připojování OZE – metoda klastrování

Klusterový přístup urychluje připojení OZE tím, že žádosti sdružuje do skupin (klastrů) a jejich připojitelnost vyhodnocuje naráz. To snižuje administrativu, šetří čas i náklady.

Připojíme do sítě více obnovitelných zdrojů při nižších nákladech.

BEST PRACTICE USA

Osm doporučení pro Českou republiku

1.

Uvolnění nevyužívaných kapacit

Provést audit stávajících smluv o připojení (analyzovat rozsah problému).

Využít amnestii za opuštění fronty na připojení (pozitivní motivaci).

Zavést povinné milníky do smluv o připojení (po konzultaci se zástupci investorů).

Rušit rezervace kapacit při neplnění milníků ve stanovených lhůtách.

2.

Přiměřené rezervace kapacit

Z již provozovaných zdrojů převést nevyužívanou část rezervovaného výkonu.

Urychlit změny v tarifní struktuře na hladinách VN a VVN, ale i zvážit využití nástroje, který by PDS umožnil za předvídatelných podmínek nevyužívaný výkon odebrat.

3.

Prioritizace při připojování k síti

Krátkodobě podpořit připojování projektů komunitní energetiky a bateriových úložišť.

Klíčové a systémové řešení je odklon od principu „kdo dřív přijde, ten se dřív připojí“, a naopak zvýhodnění lépe připravených projektů a projektů strategického významu pro stát.

4.

Sdílené připojení k síti (cable pooling)

Oficiálně a lépe propagovat možnost sdíleného připojení zejména VTE a FVE, jejichž výroba se v čase překrývá jen omezeně a během roku se naopak vhodně doplňuje. Sníží se tím náklady na výstavbu OZE a efektivněji se využije kapacita elektrizační soustavy. Důležité je i umožnit využití sdíleného připojení pro projekty více investorů do OZE.

5.

Flexibilní smlouvy o připojení

Doplnit finanční motivaci k uzavírání flexibilních smluv, které provozovatelům distribuční a přenosové soustavy umožňují lépe reagovat na výkyvy v síti. Jako ideální formu podpory doporučujeme slevu na síťových tarifech. Jasně stanovit hranici pro současné bezplatné omezování rezervovaného výkonu, nad kterou již výrobce povinně dostává kompenzace.

6.

Dynamické distribuční tarify

Zavést dynamické síťové tarify, které motivují uživatele sítě k šetrnějšímu chování vůči síti. V rámci pilotních projektů před zavedením nové tarifní struktury na hladině NN doporučujeme otestovat tyto tarify v praxi.

7.

Transparentnost pro připojování nových zdrojů

Pokračovat v nastavené lince zdokonalování map dostupné kapacity v síti provozovaných distributory elektřiny. Zejména zobrazovat informace s větší podrobností i na vyšších napěťových hladinách, doplnit anonymizované informace k aktuální frontě na připojení v dané oblasti, odhad času pro připojení konkrétního projektu či vyčíslení ceny za připojení zamýšleného zdroje.

8.

Efektivnější připojování OZE – metoda klastrování

Otevřít v ČR debatu nad potřebnou reformou procesu připojování k síti a zhodnotit zavedení metody klastrování jako její možný prvek. Zavést princip, že nová regulace připojování zdrojů do elektrizační soustavy podporuje ty projekty, které jsou lépe připravené a rychleji realizovatelné.

Dohromady mají tato opatření potenciál uvolnit až 17,8 GW výkonu v síti pro OZE.

Uvolnění nevyužívaných rezervací kapacit

Všude Evropě se v různé míře setkáváme s dlouhodobě nerealizovanými projekty elektráren, které ať už úmyslně (spekulativně), či nezáměrně blokuji kapacitu pro připojení dalších zdrojů. Počet žádostí o připojení přitom stále roste a potřebujeme jej aktivně řešit.

Podstatou níže popsaného opatření proto je:

- 1) **uvolnit blokové kapacity v síti** a přesměrovat je k zájemcům, kteří projekty doopravdy zrealizují,
- 2) **zamezit účelovým spekulacím** s rezervovanými kapacitami.

Možné řešení?

Pozitivní motivace i přísné požadavky

Zahraniční zkušenosti ukazují, že v procesu připojení je důležité **zavést správnou motivaci**. Ať už se jedná o tu pozitivní v podobě odpuštění finanční sankce, kterou by jinak projekty při opuštění fronty platily, nebo o negativní slibující zavedení

přísnějších vstupních požadavků a rušení rezervací při neplnění stanovených smluvních milníků. Ve Velké Británii a Španělsku oba přístupy dokonce zkombinovali a problém s kapacitou sítě tímto způsobem úspěšně řeší.

Velká Británie

Ve **Velké Británii** před rušením rezervací nejprve provedli rozsáhlou analýzu problému, dle které vytvořili strategii pro uvolnění nevyužívaných rezervací výkonu v síti.¹ Následovala série dvou kroků.

Prvním byla cesta **pozitivní motivace** v podobě amnestie za opuštění fronty.² Neaktivním projektům s rezervovanou kapacitou dal regulátor možnost opustit tzv. frontu na připojení, aniž by se musely bát zpětného vymáhání náhrady nákladů, které provozovatelé sítě již vynaložili na úpravu energetické infrastruktury související s připojením. O amnestii se od října 2022 do konce dubna 2023 přihlásily projekty o celkovém výkonu **8,2 GW**.

Ve druhém kroku již Velká Británie přistoupila k **negativní motivaci**, držitelé nevyužitých rezervací o něm však byli informováni předem, aby mohli využít zmíněné amnestie. Navazující poměrně přísný krok spočíval v přidání povinných milníků s příslušnou lhůtou k jejich naplnění do nových i stávajících smluv o připojení. Rozhodl o nich místní regulátor Ofgem.

Projektům, které tyto milníky nesplní, se rezervace kapacity ruší a zároveň musí uhradit poplatek, který zohledňuje již vynaložené náklady na připojení (tzv. poplatek za zrušení rezervace). Celkem jde o **osm milníků**, jejichž předmětem je zejména obstarání potřebných povolení, práv k dotčeným pozemkům či zajištění financování. Odhaduje se přitom uvolnění až 86 GW nyní zarezervovaného výkonu.³

Španělsko

Cestu, jak odstranit nevyužívané rezervace, našlo také **Španělsko**. Královský dekret z roku 2020 určil starým projektům OZE se schválenou žádostí o připojení povinnost vyřídit si povolení v oblasti životního prostředí do 31 měsíců od vydání dekretu.⁴ Podobně jako ve Velké Británii měly projekty možnost do 3 měsíců od vydání dekretu opustit frontu výměnou za vrácení finančních záloh za připojení.

Pokud projekty výše uvedené povolení nedodaly, zrušili jim provozovatelé sítě rezervaci kapacity i smlouvu o připojení. Dle údajů španělského PPS se takto **uvolnilo 15 GW výkonu** – 5 GW u větrných a 10 GW u solárních elektráren. Uvolněnou kapacitu poté nabídli připravenějším zájemcům o připojení nových OZE, a to i prostřednictvím aukce.

¹ Connections action plan: speeding up connections to the electricity network across Great Britain, dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/electricity-networks-connections-action-plan/connections-action-plan-speeding-up-connections-to-the-electricity-network-across-great-britain>

² Our five-point plan, TEC Amnesty, dostupné z: <https://www.neso.energy/industry-information/connections/our-five-point-plan>

³ Connections action plan: speeding up connections to the electricity network across Great Britain, dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/electricity-networks-connections-action-plan/connections-action-plan-speeding-up-connections-to-the-electricity-network-across-great-britain>

⁴ News From Spain – 15,000 MW in grid connection points have been „freed up“ since February 2023, dostupné z: <https://www.roedl.com/insights/renewable-energy/2023/june/news-from-spain>

Situace v ČR:

Rezervace dosahují nereálných hodnot

K začátku roku 2025 je v provozu cca **4,8 GW** fotovoltaických¹ a větrných² elektráren. Do roku 2030 cílí ČR v rámci svého NKEP na celkovou hodnotu okolo **12 GW**.³ Přesto dle aktuálních dat PDS mají investoři smluvně rezervováno **23 GW** výkonu.

Vzhledem k tak vysoké hodnotě rezervací se nabízí otázka, zda **je vůbec možné všechny tyto projekty realizovat**. Je vysoce pravděpodobné, že značná část již schválených žádostí nebude vůbec realizována, čímž se blokuje kapacita v síti pro připravenější projekty.

PDS u nás nemají významné pravomoci, **jak takovým rezervacím bránit** nebo je odstraňovat. Konkrétně mohou dle § 25 odst. 3 písm. j) energetického zákona zrušit rezervaci výkonu

nebo příkonu, pokud žadatel o připojení prokazatelně neplní podmínky a termíny připojení.

Tím se dle důvodové zprávy⁴ rozumí právo jednostranného zrušení závazku ze smlouvy o připojení, tedy aby zrušení rezervace výkonu nebo rezervace příkonu současně znamenalo zrušení samotné smlouvy o připojení sjednané mezi PDS a žadatelem o připojení. Znamená to, že při uplatňování tohoto práva je vždy nutné **vycházet z podmínek a termínů stanovených ve smlouvě** o připojení.

V praxi se uvedené opatření téměř nevyužívá, protože PDS se (oprávněně) obávají soudních sporů s investory. K tomu přispívá i skutečnost, že jde pouze o oprávnění, nikoliv o povinnost PDS.

Doporučení, jak opatření zavést

Byť kvůli výrazným odlišnostem právních systémů ČR a Velké Británie nemůžeme tamní přístup zcela převzít, doporučujeme inspirovat se alespoň obecným přístupem k řešení zablokovaných kapacit v síti a postupovat ve čtyřech krocích:

- 1) Provést **audit** stávajících smluv o připojení (analyzovat rozsah problému).
- 2) Využít **amnestii** za opuštění fronty na připojení.
- 3) Zavést **milníky** do smluv o připojení (po konzultaci se zástupci investorů).
- 4) Rozšířit debatu o **systémové změny** v procesu připojování do budoucna.

Audit stávajících smluv o připojení

V ČR činí rezervovaný, ale nevyužitý výkon v síti 23 GW, ale podrobnější informace např. o připravenosti či bariérách jednotlivých projektů neznáme. V prvním kroku si proto potřebujeme **definovat rozsah problému** prostřednictvím **auditů stávajících rezervací**. S tím souvisí i nutnost vyčíslení nákladů a přínosů jednotlivých opatření.

¹ Počet připojených zdrojů do elektrizační soustavy se loni zvýšil o čtvrtinu. Celkový instalovaný výkon v ČR vzrostl o temelínský blok #2, dostupné z: <https://www.solarniasociace.cz/2025/01/pocet-pripojenych-zdroju-do-elektrizacni-soustavy-se-loni-zvysil-o-ctvrtinu-celkovy-instalovany-vykon-v-cr-vzrostl-o-temelinsky-blok-2/>

² Instalace v ČR, dostupné z: <https://www.csve.cz/instalace/instalace-v-cr/>

³ Czechia – Final updated NECP 2021–2030, dostupné z: https://commission.europa.eu/publications/czechia-final-updated-necp-2021-2030-submitted-2024_en

⁴ <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=487>

Pozitivní motivace k dobrovolnému uvolnění rezervace

Druhým krokem by měla být **pozitivní motivace** k dobrovolnému uvolnění rezervace kapacit po vzoru Velké Británie a Španělska. Stagnujícím projektům navrhujeme nabídnout **amnestii za opuštění fronty** na připojení v podobě odpuštění povinnosti k úhradě nákladů na posílení sítě, které již příslušný PDS účelně vynaložil. Tato povinnost vzniká zejména v případech, kdy dojde k ukončení rezervace (smlouvy o připojení) z důvodů na straně držitele rezervace (žadatele o připojení).

Účelně vynaložené náklady na posílení sítě

Jsou to náklady, které distributor oprávněně vynaložil v souvislosti se zamýšleným připojením zařízení (obnovitelného zdroje) žadatele dle uzavřené smlouvy o připojení.

Rozsah prací distributora na úpravách sítě je předem definován ve smlouvě o připojení a jejích přílohách. Může se typicky jednat o náklady na rozšíření vedení až k místu zařízení žadatele o připojení nebo o posílení rozvodny apod.

PDS by se tím vzdali možnosti vymáhat své právo, ale zároveň by jim ERÚ zaručil, že všechny jimi doposud **vynaložené náklady budou považovány za uznatelné**.

Uznatelné náklady PDS

Jedná se o náklady, které si distributoři nechají uznat ze strany ERÚ, a v rámci cenové regulace se tyto náklady promítnou do regulované složky ceny elektřiny.

Žadatelé o amnestii by současně měli mít **nárok na vrácení zálohy** za podíl na oprávněných nákladech na připojení, která může dle podmínek smluv v některých podobných případech propadat.

Zavedení amnestie by přineslo **benefity i pro PDS**, protože předchází administrativním nákladům, které se pojí s uplatňováním restriktivnějších opatření (rušení rezervací), nebo návazným nákladům na vleklé soudní spory s investory. Zájemci, kteří požádají o připojení v místě nově odblokované kapacity v síti, znovu uhradí podíl na oprávněných nákladech na připojení.

Pro zavedení amnestie by bylo možné využít nově **přechodného ustanovení** energetického zákona, které by dalo:

- žadatelům o připojení možnost přihlásit se k amnestii **v předem stanoveném časově omezeném období**,
- **PDS povinnost tyto rezervace zrušit** bez vymáhání účelně vynaložených nákladů.

Cílem opatření je **stagnujícím projektům nejprve včas a adresně nabídnout možnost opustit frontu** k připojení bez hrozby sankcí, než se přistoupí k restriktivním opatřením, která jsou nezbytná pro uvolnění rezervovaných kapacit.

Zavedení povinných milníků a lhůt

Třetí krok spočívá v zavedení povinných milníků a lhůt do nových i současných smluv o připojení. Mělo by však být pravidlem, že bude **předem transparentně konzultován** se sektorem developerů OZE. Konzultace s developery pomohou přiblížit milníky realitě procesu výstavby OZE a případně i precizovat jejich výběr.

Důležité bude také **přizpůsobit milníky jednotlivým technologiím** (FVE i VTE) a nezavádět je plošně stejně pro všechny zdroje. Po zavedení milníků do smluv by dokládání jejich splnění mělo být co nejvíce **standardizované**, aby PDS nevznikaly nepřiměřené náklady na jejich kontrolu. Prokazování splnění milníků by naopak mělo spočívat na bedrech žadatelů o připojení.

Při nesplnění milníků by pak PDS měl povinnost rezervaci zrušit na základě nově doplněného ustanovení energetického zákona. To pomůže **odfiltrovat některé nereálné projekty ještě předtím**, než PDS začne do budování či posilování související infrastruktury investovat.

Vzhledem k tomu, že navrhované opatření má za cíl **zasahovat i do existujících smluv o připojení**, tedy i do právní jistoty investorů, a potenciálně působit retroaktivně, je klíčová debata se **zástupci investorů do OZE, kteří budou nejvíce zasaženi**.

Domníváme se však, že námi navržené změny v současných rezervacích a smlouvách o připojení **jsou přípustné**. Vycházíme z **ustálené judikatury Ústavního soudu**¹ a výkladu přípustnosti a nepřípustnosti retroaktivity. Máme za to, že při zvolení vhodné legislativní úpravy půjde o **retroaktivitu nepravou**, kdy právní vztahy vzniklé za staré právní úpravy (staré rezervace) se ode dne účinnosti zákona budou řídit právní úpravou novou.

Nepravou retroaktivitu soudy obecně připouští, přičemž výjimku tvoří pouze případy, kdy by takovýto zásah byl nepřiměřený. U spekulativních rezervací kapacity je však zřejmé, že **intenzita veřejného zájmu státu i jeho občanů převyšuje** zájem investora na další existenci dosavadního stavu (stagnující rezervace). Zvolené nástroje považujeme za **odpovídající prostředek** k dosažení potřebného cíle (nalézt a odstranit spekulativní či trvale stagnující rezervace kapacit v síti).

Tématu **preventivních a systémových opatření** v procesu připojování se věnují následující kapitoly o opatřeních cílených na přiměřenou rezervaci kapacity v síti a prioritizaci v připojování.

¹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. července 1994, sp. zn. Pl. ÚS 3/94. K nepravé retroaktivitě a její přípustnosti také nález sp. zn. Pl. ÚS 30/23 ze dne 17. 1. 2024.

Přiměřené rezervace kapacity (princip „use it or lose it“)

Při připojování nových zdrojů či odběrných míst do sítě se může stát, že žadatelé nadhodnocují své rezervace kapacity v síti a jejich projekt je reálně nevyužije. Pokud žadatelé o připojení nemají motivaci tyto **rezervace přizpůsobit reálnému instalovanému výkonu** jejich obnovitelného zdroje či odběru elektřiny ze sítě, dochází často k situacím, kdy přidělenou kapacitu vůbec nevyužijí.

To se stále rostoucími rezervacemi kapacity v síti představuje problém, který by vůbec nemusel nastat, pokud by existovala preventivní opatření. Zároveň však známe i nástroje, které problém řeší i následně. Řídí se přitom heslem zmíněným v názvu tohoto opatření, tedy „**využivej svou kapacitu, nebo ji ztrať**“, resp. „vůbec ji nežíškej“.

Možné řešení?

Zásadní, ale přijatelný zásah do práv uživatele sítě

Nizozemsko

Příkladem nástroje, který zavádí princip „use it or lose it“, je tzv. GOTORK¹ z **Nizozemska**. Tamní regulátor ACM jej zavedl v dubnu roku 2024 na základě původního návrhu provozovatelů energetických soustav z května 2023.²

PDS nebo PPS nově mohou subjektům nevyužívanou kapacitu rezervovanou v síti snížit a rozdělit ji mezi čekající projekty. Jelikož se jedná o výrazný zásah do práv daného uživatele sítě, lze nástroj využít **pouze za stanovených podmínek**:

- Jedná se o uživatele sítě **středního, vysokého nebo velmi vysokého** napětí (netýká se uživatelů nízkého napětí, např. domácností).
- Projekty se nachází **v přetížených oblastech** a zároveň zdržují, ale nevyužívají značnou kapacitu sítě (50 % nevyužitá kapacita nebo nevyužití alespoň 1 MW).
- Restrikcí předchází **povinná konzultace se subjekty** za účelem přesného určení nevyužívané kapacity.
- Subjekt má zároveň **možnost prokázat, že rezervovanou kapacitu využívá** nebo ji v dohledné době využije (nejpozději do 1 roku).

Pro některé subjekty zajišťující základní potřeby státu (sociální služby, nemocnice, vzdělávání apod.) je přitom režim mírnější, s výjimkami.

¹ Codebesluit niet gebruikte transportrechten (GOTORK), dostupné z: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/codebesluit-niet-gebruikte-transportrechten-gotork>

² Autoriteit Consument & Markt, dostupné z: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/voorstel-codewijziging-niet-gebruikte-transportrechten-gotork>

Situace v ČR:

Distributoři nemají pravomoce ani nástroje

V současnosti distributoři pro navrácení a přerozdělení nevyužívaných rezervovaných kapacit PDS **nemají žádný specifický nástroj** a musí se prozatím spoléhat pouze na dobrovolné snižování rezervované kapacity ze strany uživatelů.

Podle tvrzení EG.D je dokonce situace taková, že **připojení výrobců elektřiny využívají jen 50–60 % rezervovaného výkonu**, čímž dochází k blokování kapacit pro nová připojení.¹ Problém je dle vyjádření PDS evidentní hlavně na hladině nízkého napětí. Údaje z měření, které by tento problém blíže popsaly, však nejsou veřejně dostupné.

Druhou možností je **dobrovolné převádění rezervovaného výkonu** již připojených zařízení ze strany uživatele sítě – umožňuje to vyhláška o připojování v § 13 odst. 2 až 4.² Vždy je však vyžadována určitá technická blízkost míst připojení (zařízení jsou připojována z jedné trafostanice, příp. uzlové stanice) a převod nesmí vyvolat dodatečné náklady na úpravy sítě.

Převádění rezervovaného výkonu si lze představit na situaci v obci, kde si chce řada domácností připojit střešní FVE do sítě, ale kvůli vyčerpané kapacitě to není možné.

Pokud však místní obyvatelé, kteří již FVE na střeše mají, celý svůj rezervovaný výkon v síti nevyužívají, mohou jej převést na své sousedy nebo poskytnout obci pro větší projekt elektrárny budované ve veřejném zájmu či v rámci energetického společenství.

Stran **předcházení vzniku** tohoto problému zatím proběhla drobná úprava vyhlášky o připojování,³ kdy je nově možné rezervovat výkon v síti jen do výše instalovaného výkonu (tedy 1:1). Dříve bylo možné rezervovat výkon až do 1,2násobku. Stejně tak často limitují rezervaci výkonu i investiční dotace na OZE poskytované z Modernizačního fondu a jiných zdrojů.

Relevantní jsou i změny v tarifní struktuře na hladinách vysokého a velmi vysokého napětí, které byly ERÚ navrženy za účelem uvolnění další kapacity v síti na straně **odběru elektřiny**.⁴ Úpravy mají vést odběratele k tomu, aby případně nevyužívanou kapacitu navrátili. Dle ERÚ změny v tarifech uvolní až 3 000 MW kapacity, např. právě pro projekty OZE.

Reforma staví na principu, že cena, kterou odběratel hradí, odpovídá nákladům a přínosům, které v soustavě vyvolává. Účinnost těchto změn však byla z původně plánovaného začátku roku 2024 odložena až na 1. 1. 2027.⁵

¹ Solární boom na jihu Česka brzdí dráty. Problém na víc než rok, říká EG.D, dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ekonomika-firmy-slunce-sviti-draty-nestaci-problem-se-za-rok-nevyresi-rika-sef-eg-d-237227>

² Vyhláška č. 16/2016 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-16>

³ Vyhláška č. 16/2016 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě, § 3 odst. 3, změna platí pro nesynchronní výrobní moduly, typicky FVE, VTE a MVE. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-16>

⁴ Návrh koncepce efektivního využívání sítě, dostupné z: <https://eru.gov.cz/narvh-koncepce-efektivniho-vyuzivani-siti>

⁵ Vyhláška č. 6/2024 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2024-6>

Doporučení, jak opatření zavést

Potřebujeme analýzu problému

U přerozdělení rezervovaného výkonu jako první krok navrhuje ověřit hypotézu zmiňovanou ze strany EG.D a provést **plošnou analýzu tohoto problému** na úrovni všech PDS (zejména prostřednictvím dat z měření) i na všech napěťových hladinách. Pokud se tento předpoklad potvrdí, mohla by následovat podobná **opatření jako v Nizozemsku**, která spočívají v krácení rezervovaného výkonu dle jeho skutečného využívání. Stanovení konkrétních podmínek by však mělo proběhnout po podrobné konzultaci s celým sektorem.

Převádění nevyužívané části rezervovaného výkonu

Jednou z dalších možností by mohlo být již zmíněné **převádění nevyužívané části rezervovaného výkonu** na jiné subjekty ve stejné části sítě. V ČR typicky na sítích nízkého napětí dochází často k rezervaci výkonu, který není instalovaným výkonem fotovoltaiky plně využíván. Tuto nevyužívanou část rezervovaného výkonu by daný subjekt mohl převést obci či energetickému společenství, které by ho využilo pro své nové zdroje.

Převedení rezervovaného výkonu od více místních obyvatel s fotovoltaikou by mohlo v součtu zajistit připojení elektrárny budované ve veřejném zájmu. Samozřejmě by se muselo jednat o předávací místa připojená na úrovni stejné části sítě nízkého napětí (z jedné trafostanice). Abychom zvýšili potenciál využívání této varianty, muselo by současně dojít ke zmírnění pravidla, že převod nesmí vyvolat dodatečné náklady na úpravy sítě. Případné náklady by přitom platil zájemce, na kterého se část výkonu převede.

Změny v tarifní struktuře

Z hlediska uvolnění dalších kapacit pro OZE doporučujeme urychlit plánované **změny v tarifní struktuře** na hladinách vysokého a velmi vysokého napětí na bližší datum, a to na začátek roku 2026. Stejně tak je relevantní posunout dále téma podobných změn na úrovni nízkého napětí, a to ideálně v co nejširším společenském dialogu.

Prioritizace v připojování k síti

Rozhodování o tom, kdo a kdy se připojí k síti, má svá pravidla. Ve světě se využívají **hlavně dva přístupy**: buď se projekty hodnotí a řadí dle data žádosti o připojení (tzv. „first come, first served“), nebo podle předem daných kritérií.

Kritéria zpravidla spočívají v hodnocení, jak velký přináší projekty společnosti nebo síti **prospěch**. Upřednostní se pak ty, které vynikají. Může se jednat o případy dobře připravených projektů OZE, které umožní rychlé vyřízení připojení k síti a samotnou instalaci – tzv. princip „**first-ready, first-served**“. Jde ale i o projekty s vyšším sociálním systémovým dopadem (školy, nemocnice) či o projekty strategického významu. Zvýhodněny mohou být i **instalace bateriových úložišť**, které pomáhají síti, jelikož umožňují reagovat na výkyvy spotřeby či výroby elektřiny v čase (poskytují služby výkonové rovnováhy).

Možné řešení?

Řazení dle připravenosti i strategického významu

USA

Princip „**first-ready, first-served**“ využívají například v USA¹ a k tomu se nové projekty OZE posuzují již pouze ve skupinách (tzv. klastrech), nikoliv individuálně. Vzniká tak jedna studie pro celý klastř, která **seřadí projekty podle stupně jejich připravenosti**. Upřednostňují se projekty, které mají zajištěno financování nebo práva k pozemkům dotčeným výstavbou aj.

Velká Británie

Velká Británie zase nejprve upřednostnila bateriová úložiště,² pokud se dobrovolně zavážou k možnosti regulace ze strany provozovatele sítě v případě jejího přetížení. Regulátor Ofgem ve spolupráci se státní společností NESO připravil také rozsáhlou reformu připojování,³ která zavádí princip „first ready, first connected“. Proces, který se podrobně plánuje již od konce roku 2022, má vyústit v **zavedení kompletně nového procesu připojování v roce 2025**.

V jeho středu stojí prioritizace připravených a strategických projektů, včetně přeskládání stávající fronty na připojení k síti. Proces se pak skládá ze dvou „bran“, kterými musí existující i nové projekty projít, aby se posoudila jejich připravenost a význam pro síť. **Po splnění stanovených kritérií získají místo ve frontě a pevné datum připojení k síti.**

Nizozemsko

V **Nizozemsku** si prioritizaci projektů s vyšším přínosem pro síť i společnost zvolili jako **jeden z nástrojů řešení rychle ubývajících kapacity soustavy**. V březnu 2023 proto regulátor ACM ohlásil odchýlení od principu „first come, first served“ v oblastech, kde je síť přetížená, a avizoval podporu pro projekty se sociální funkcí a pro ty, které řeší nebo omezují problémy s přetížením.⁴

Změny po konzultacích s účastníky trhu zavedl v dubnu 2024 úpravou síťového kodexu,⁵ který stanovil **tři kategorie prioritních projektů**:

- 1) projekty, které ulevují síti a zajistí více místa pro další zájemce o připojení – např. bateriové systémy;
- 2) projekty zajišťující bezpečnost – obrana státu, zdravotní péče;
- 3) projekty základních potřeb – pitná voda, bydlení, vzdělávání.

Provozovatelé sítě mají povinnost tato pravidla využívat od 1. 10. 2024, nárok na zařazení do kategorie však musí každý žadatel prokázat sám.

¹ <https://web.archive.org/web/20250401134227/https://www.ferc.gov/explainer-interconnection-final-rule#>

² Accelerating Energy Storage Connections policy update, dostupné z: <https://www.nationalgrideso.com/document/281171/download>

³ Connections Reform, dostupné z: <https://www.neso.energy/industry-information/connections/connections-reform>

⁴ ACM geeft extra mogelijkheden om bestaande stroomnet efficiënter te gebruiken, dostupné z: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-geeft-extra-mogelijkheden-om-bestaande-stroomnet-efficiënter-te-gebruiken>

⁵ Codebesluit prioriteringsruimte bij transportverzoeken, dostupné z: <https://www.acm.nl/nl/publicaties/codebesluit-prioriteringsruimte-bij-transportverzoeken>

Situace v ČR:

Umožnit připojení každému, kdo si požádá, vs. vyčerpaná kapacita

V ČR zatím prioritizaci neznáme a stavíme na principu „**kdo dřív přijde, ten se dřív připojí**“. Energetický zákon obsahuje obecný princip, že PDS má povinnost **umožnit připojení každému, kdo o něj požádá**, pakliže splňuje podmínky připojení nebo neexistuje limit v kapacitě sítě či riziko ohrožení spolehlivého a bezpečného provozu. Vyhláška o připojování¹ pak říká, že příslušný PDS rezervuje žadateli požadovaný výkon nebo příkon od okamžiku předložení návrhu smlouvy o připojení.

I v ČR už se v řadě oblastí potýkáme s limitací připojování, případně s odmítáním z důvodu vyčerpané kapacity. Jde například o oblast jižní Moravy,² kde došlo k velkému nárůstu instalací solárních elektráren.

Doporučení, jak opatření zavést

Navrhujeme řešení dvojího typu – **krátkodobá a dlouhodobá (systémová)**.

- Krátkodobá opatření zahrnují například zvýhodnění projektů, které **poskytují flexibilitu sítě** (typicky bateriová úložiště), nebo se jedná o veřejně prospěšné **projekty komunitní energetiky**, které domácnosti, samosprávy i lokální podniky efektivně zapojují do procesu energetické transformace.
- Jako dlouhodobé systémové opatření navrhujeme zavést prioritní připojování projektů, které jsou **lépe připraveny a mají strategický význam pro dekarbonizaci české energetiky**.

Jaké projekty mají strategický význam?

U nás za projekty strategického významu považujeme hlavně větrné elektrárny, jejichž výstavba stagnuje. Instalovaný výkon větrných elektráren dosahoval v roce 2024 pouze zhruba 352 MW.

To je hluboko pod národním cílem 1,5 GW stanoveným pro rok 2030. ČR však může jistě vymezit i další strategické zdroje na základě svých dlouhodobých strategií. Ve Velké Británii si ale síť dokonce rozdělili do různých oblastí podle toho, jaké OZE tam chtějí či potřebují, a prioritizují ty, které v místě nejvíce schází.

Baterie jako stabilizační prvek

Akumulaci energie ve velkých bateriových úložištích u nás zavedla novela energetického zákona známá jako Lex OZE III. Díky ní očekáváme nárůst počtu projektů bateriových úložišť, která mohou sloužit i jako **poskytovatel služeb flexibility a výkonové rovnováhy**. Doporučujeme proto, aby ERÚ i MPO po konzultaci s provozovateli distribuční i přenosové soustavy zvážili možnost přednostního připojování právě pro taková zařízení.

Prioritní připojování bateriových úložišť umožní rozmach tohoto sektoru, který je pro ČR klíčový co se týče decentralizace a dekarbonizace energetiky. Umožní tím vyšší využívání obnovitelných zdrojů pro dodávky elektřiny i pro vyrovnávání sítě – služby výkonové rovnováhy, které doposud v ČR poskytují z většiny fosilní zdroje.

¹ Vyhláška 16/2016 Sb., o připojování, § 9 odst. 2 a § 8 odst. 4, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-16>

² Volné kapacity v distribuční soustavě a informace o žádostech, dostupné z: <https://www.egd.cz/volne-kapacity-v-distribucni-soustave-informace-o-zadostech>

Potřebné úpravy legislativy

- V **energetickém zákoně** se v rámci povinností provozovatelů distribuční¹ a přenosové² soustavy pomocí odkazu ustanoví podmínka prioritního připojování některých zdrojů, které budou stanoveny prováděcí legislativou.
- Z tohoto důvodu je nutné **rozšířit** zmocnění ERÚ k úpravě připojování v relevantní vyhlášce³ o možnost stanovení priorit pro připojování jednotlivých zdrojů k elektrizační soustavě.
- Podrobný proces stanovení priority upraví **vyhláška o připojování** a návazně **Pravidla provozování distribuční** (resp. přenosové) **soustavy**.
- Při nastavování podmínek prioritního připojení je nutné dbát také na nastavení objektivních a rovných kritérií, která budou v souladu se zásadou evropského práva týkající se nediskriminačního přístupu k síti.

Účast místních komunit na projektech OZE

V souladu s článkem 15d odst. 2 směrnice RED III by měly členské státy podpořit přímou i nepřímou **účast místních komunit na projektech OZE**. Doporučujeme tedy k této podpoře přistoupit v rámci plánované právní úpravy akceleračních zón. Pomocí s účastí místních komunit by mohlo vyčlenění určitého nižšího procenta kapacity sítě v dané akcelerační zóně pro energetická společenství.

Pokud by energetické komunity tuto kapacitu ve stanovené lhůtě nevyužily, uvolnila by se pro další zájemce. Šlo by tedy o formu přednostního práva k rezervaci kapacity sítě. Vycházet se dá také ze zkušeností zemí,⁴ jako jsou Španělsko či Litva, které podobná opatření zavedly.

Systémové změny v prioritizaci připojování

V rámci systémového řešení doporučujeme otevřít debatu o možných **změnách procesu připojování k síti** a zvážit, zda systém připojování „first come, first served“ odpovídá dnešní realitě. V Nizozemsku a Velké Británii už kvůli vyčerpaným rezervacím v síti vsadili na zvýhodňování lépe připravených projektů a projektů strategického významu pro stát.

V ČR představují vhodnou platformu pro řešení problematiky prioritizace připojování skupiny Národního akčního plánu pro chytré sítě (NAP SG). Doporučujeme proto vznik nového zadávacího listu s touto agendou, jehož součástí bude i návrh potřebných legislativních změn.

¹ Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích, § 25 odst. 10 písm. a), dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>

² Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích, § 24 odst. 10 písm. a), dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>

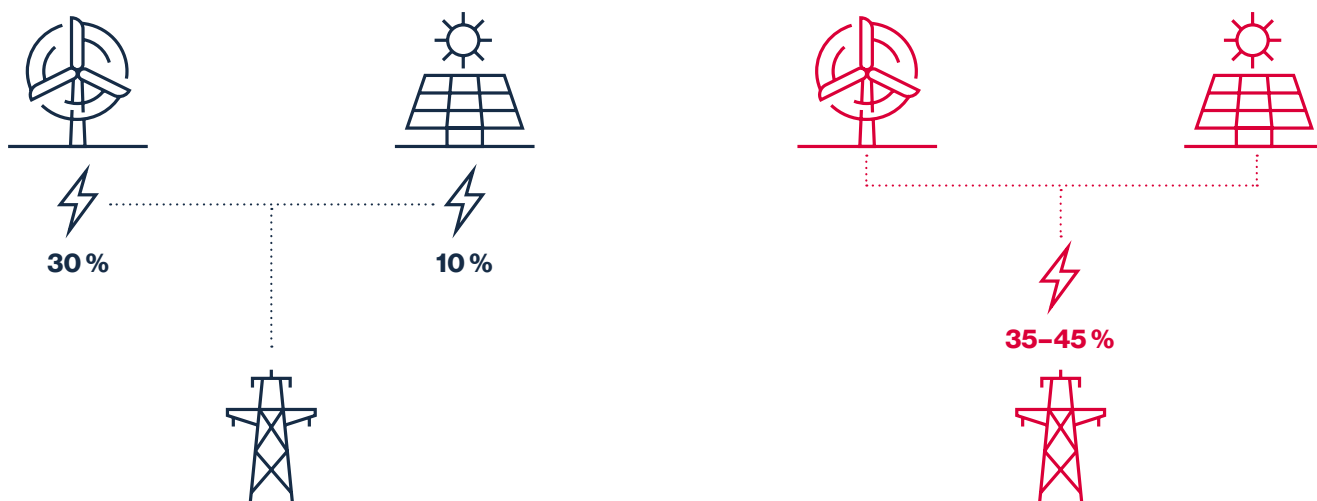
³ Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a výkonu státní správy v energetických odvětvích, § 98a odst. 2 písm. g), dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>

⁴ Obdobné zvýhodnění pro zapojení místních komunit mimo jiné zmiňuje nedávno vydané doporučení Evropské komise o urychlení povolenacích postupů pro projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a související infrastruktury a na něj navazující průvodní dokument. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32024H1343> a https://energy.ec.europa.eu/document/download/ad850f73-ab84-4ce1-9e66-7430f8f0c7e5_en?filename=SWD_2024_124_1_EN_autre_document_travail_service_part1_v3.pdf

Sdílené připojení k síti (cable pooling)

Sdílené připojení k síti (tzv. cable pooling) představuje nástroj, který umožňuje sdílení jednoho přípojného bodu **více obnovitelnými zdroji**, výkon si přitom rezervují společně, čímž v síti zabírají méně kapacity.

Vzorovým příkladem jsou **VTE a FVE, jejichž výroba se v čase překrývá pouze omezeně** a během roku **se naopak vhodně doplňuje**, jak ukazuje grafika. Místo toho, aby se každý zdroj připojil k síti samostatně a celkově zabral větší kapacitu, může si developer nastavit projekt tak, aby si pro obě elektrárny rezervoval nižší výkon. Nemusí se však nezbytně jednat o výrobní elektrárny, ale i o sdílené připojení výrobní a samostatně stojícího bateriového úložiště.

Obrázek ukazuje, že při samostatném připojení VTE využije plně zarezervovanou kapacitu jen 30 % času v roce, FVE pak pouze 10 %. Pokud se však **připojí společně, rezervovaný výkon využijí 35–45 % času**. Kromě toho, že cable pooling šetří kapacitu sítě, lépe ji i využívá.

To **sníží náklady na výstavbu OZE, ale i efektivněji využije kapacitu elektrizační soustavy**. Výhodou je i efektivnější využití plochy (půdy), jelikož oba zdroje jsou realizovány ve vzá-

jemné blízkosti, a nenarušují tak krajinu na několika nesouvisejících místech. Často jde v tomto případě o větší developerské projekty OZE připojované do vyšších napěťových hladin.

Možná řešení?

Společné smlouvy a využití baterií

Cable pooling je možné využít ve dvou základních variantách:

- Připojení nového zdroje k již provozovanému, například doplnit VTE o FVE či naopak. V tomto případě je nutná změna stávající smlouvy o připojení.

- Zcela **nová instalace výroben elektřiny**, které podají společnou žádost o připojení.

Nizozemsko

Nizozemsko je v problematice cable pooling u EU průkopníkem. Sdílení připojení pro FVE a VTE je zde možné již od poloviny roku 2020. Sdílené připojení definuje přímo energetický zákon.¹ Podmínkou je, že rezervovaná kapacita pro projekt je minimálně 2 MVA a byla podána **společná žádost o připojení těchto výroben**.

Zákon pak tyto zdroje považuje za jedno výrobní zařízení a nemovitou věc. Jednotlivé zdroje přitom může vlastnit stejný subjekt i více různých developerů OZE.

Hezký příklad z praxe, kdy byla VTE vlastněná místním podnikem doplněna solárními panely, můžeme nalézt u nizozemského distributora Alliander.² Při zavedení cable pooling prakticky okamžitě došlo k uvolnění 4 až 6 GW výkonu v síti.

Nizozemsko jde však ve svých snahách ještě dál. V březnu 2024 ředitel regulátora ACM oznámil, že než dojde k úpravě zákona, budou tolerovat využívání cable pooling i pro bateriová úložiště.³ V provincii Zeeland už takový projekt, kdy je VTE, FVE i baterie připojena v jednom bodě, existuje.⁴

Polsko

Polsko cable pooling pro dva nebo více obnovitelných zdrojů zavedlo již v říjnu 2023 novelou energetického zákona.⁵ I zde je možné přidružit nové OZE k již provozovanému zdroji, nebo naopak vystavět úplně nový projekt vícero společně připojených OZE. Pokud na projektu spolupracují **různé subjekty**, mají povinnost uzavřít mezi sebou **smlouvu o spolupráci**, která určí podmínky jejich spolupráce na připojení a jednu odpovědnou osobu jednající za tyto subjekty. Výsledkem je vždy uzavření jediné smlouvy o připojení.

Sdílené připojení je v Polsku omezeno pouze na sítě o napětí nad 1 kV a vyšším (vysoké a velmi vysoké napětí). Při zavedení cable pooling experti odhadovali uvolnění výkonu pro OZE v rozmezí **6–10 GW**.⁶ Připojování tzv. standalone bateriových úložišť tímto způsobem zatím není možné, ale počítá se s ním v budoucnu.

¹ Elektriciteitswet 1998, čl. 1 odst. 7, dostupné z: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0009755/2024-01-01>

² Alliander, Cable pooling, dostupné z: <https://www.alliander.com/nl/cable-pooling/>

³ Dutch energy regulator to tolerate cable pooling for batteries, dostupné z: <https://cms.law/en/nld/publication/dutch-energy-regulator-to-tolerate-cable-pooling-for-batteries>

⁴ Stedin connects 3 customers to 1 connection via cable pooling, dostupné z: <https://www.vsk.nl/en/artikelen/stedin-sluit-3-klanten-aan-op-1-aansluiting-via-cable-pooling>

⁵ Dz.U. 2023 poz. 1762, dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230001762>

⁶ Cable pooling: A potential solution for renewable energy optimisation in Poland, dostupné z: <https://www.naturalpower.com/uk/insight/cable-pooling-a-potential-solution-for-renewable-energy-optimization-in-poland>

Austrálie, Francie, Španělsko i USA

Cable pooling využívá od roku 2023 i Francie,¹ kde odhadují uvolnění nového výkonu pro OZE ve výši **6–9 GW bez jakýchkoliv investic** do infrastruktury. Další státy, které určitou formu cable poolingů zavedly, jsou také USA², Austrálie³ či Španělsko⁴.

Situace v ČR: Teoreticky možné, prakticky v pilotní fázi

Dle konzultace se zástupci developerů OZE již v současnosti PDS **umožňují podávat jednu žádost o připojení pro sdružený projekt FVE a VTE**, ačkoliv tato možnost není na první pohled z energetické legislativy zřejmá. Tuto možnost zatím ani provozovatelé sítě žadatelům o připojení otevřeně nenabízejí a nemají pro ni jasné přizpůsobené procesy. Kombinace výrobního zdroje a samostatně stojícího bateriového úložiště bude možná s nabytím účinnosti specifických ustanovení v Lex OZE III.

Připojení nového OZE ke stávající výrobě je dle současné legislativy obecně možné.⁵ Jde však pouze o případy, kdy žádost podává a smlouvu o připojení uzavírá **stejný výrobce, jehož výroba už k síti připojena je**. V praxi se jedná zejména o příklady etapizace, kdy výrobce ke stávající výrobě připojuje další zdroj. Podle dostupných informací v praxi k pokusům o kombinaci větrných a solárních zdrojů dochází pouze výjimečně a PDS podobné žádosti posuzuje jako novou žádost o připojení.

Co v ČR **chybí zcela**, jsou jasné podmínky pro situace, kdy by sdílené připojení využilo **více subjektů**, resp. že by každý ze společně připojených zdrojů **vlastnil jiný subjekt**. Na tuto možnost, kterou již využívají v Polsku nebo v Nizozemsku, není připravena legislativa ani pravidla provozovatelů soustav.

¹ Cable pooling on the final straight, dostupné z: <https://www.nortonrosefulbright.com/en-zw/knowledge/publications/2e0bc694/cable-pooling-on-the-final-straight>

² Troutman Pepper Summary of FERC Order No. 2023 on Generator Interconnection Reform, dostupné z: <https://www.troutman.com/insights/troutman-pepper-summary-of-ferc-order-no-2023-on-generator-interconnection-reform.html>

³ IESS implementation strawperson, September 2022, dostupné z: <https://aemo.com.au/-/media/files/initiatives/submissions/2021/ieess/integrating-energy-storage-systems---implementation-strawperson---final.pdf?la=en>

⁴ Memorandum on Spanish Royal Decree 1183/2020, dostupné z: <https://www.ramoneycajalabogados.com/en/node/2457>

⁵ Viz § 50 odst. 3 energetického zákona a § 5 odst. 4 vyhlášky o připojování

Doporučení, jak opatření zavést

Domníváme se, že současné znění energetického zákona (na příklad v rámci definice místa připojení či předávacího místa) nebrání využití cable pooling u případech, kdy zdroje sdílející připojení plánuje **vystavět jeden stejný subjekt**.

Sdílené připojení pro zdroje realizované **více subjekty** (uzavření vícestranné smlouvy o připojení) **však neumožňuje**. Pro rozvoj cable pooling u ČR a naplnění jeho potenciálu jsou potřeba dvě změny:

- První představuje **edukace trhu a otevření komunikace o možnosti sdíleného připojení ze strany PDS**, včetně přizpůsobení příslušných interních procesů. Na oficiální uvedení cable pooling pak může navázat osvětová činnost ve spolupráci s profesními a zájmovými organizacemi, které dokáží tuto novinku šířit mezi své členy.
- Druhou je **zavedení sdíleného připojení pro projekty, na nichž může spolupracovat více subjektů**. Změna by ještě více podpořila efektivnější využití existující kapacity díky kombinaci projektů realizovaných více investory.

S budoucím nástupem samostatně stojících baterií by cable pooling mohl usnadnit jejich rozvoj a využívání, pokud budou připojovány k již provozovaným zdrojům. Cesty pro umožnění této spolupráce jsou opět dvě:

- **První** je pro podobné typy projektů **založit zcela nový společný subjekt**, např. novou právnickou osobu (tzv. SPV – Special Purpose Vehicle).
- **Druhou** možností je **přizpůsobit aktuální legislativu tak**, aby bylo zřejmé, jak v podobných případech postupovat.

Společný subjekt neboli SPV

Právnická osoba, kterou budou společně vlastnit a spravovat dotčení partneři. Tento subjekt následně může uzavřít smlouvu o připojení s distributorem, který díky tomu získá jistotu o tom, kdo je zavázán k plnění povinností a záruk, které ze smlouvy vyplývají. Toto řešení nevyžaduje žádnou změnu legislativy.

Přizpůsobení legislativy pro rozvoj cable pooling u

Vyžaduje úpravu vyhlášky o připojování v gesci ERÚ. Nutné by bylo definovat hlavně sdílené připojení k síti a stanovit jeho proces v protikladu k současnému procesu připojování.

Problematika spolupráce více investorů by se mohla řešit obdobně jako v Polsku skrze **povinné uzavření předdefinované smlouvy o spolupráci** na daném projektu. Smlouva o připojení by se uzavírala s oběma subjekty, ale za jasných podmínek ve vztahu k PDS.

Zmocnění ERÚ v energetickém zákoně¹ k úpravě problematiky připojování ve vyhlášce je dostatečně široké a **nevyžaduje novelizaci energetického zákona**. Návně by bylo potřeba bližší podmínky pro využití tohoto způsobu připojování stanovit v pravidlech provozování distribuční, resp. přenosové soustavy.

Vzhledem k tomu, že se jedná v zásadě o **legislativně technické řešení**, jak lépe využít stávající kapacitu sítě, **nepřináší s sebou žádné dodatečné náklady**. I v tom spočívá jednoduchost a současně efektivita tohoto řešení.

¹ Zákon č. 458/2000 Sb., § 98a odst. 2 písm. g), dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>

Flexibilní smlouvy o připojení

Flexibilní smlouva o připojení umožňuje provozovatelům sítí reagovat na přetížení v místech s omezenou kapacitou. Zákazník, který ji uzavře, nemá zaručen nepřetržitý přístup k síti – v určitých časech může být jeho výroba či spotřeba elektřiny omezena.

Existují dva typy flexibilních smluv:

- **dynamické**, kdy čas omezení není předem daný,
- **fixní**, kdy se dodržují předem dohodnuté časy „omezování“ ze strany PDS.

Za tuto flexibilitu získávají zákazníci finanční výhody, jako jsou slevy na distribuci nebo kompenzace za nedodanou elektřinu do sítě.

Flexibilní smlouvy o připojení tak dokážou **maximalizovat využití stávající kapacity sítě**.

Dle reportu ACER využívá flexibilní smlouvy o připojení asi třetina zemí v EU.

Možné řešení?

Dobrý plán i snížení síťových tarifů

Nizozemsko

Nizozemsko je jedním ze států, které nejvíce bojují s vyčerpáním kapacity elektrizační soustavy. I proto vláda Nizozemska vydala v prosinci 2022 tzv. National Grid Congestion Action Programme¹ (Národní akční program pro řešení přetížení sítě), který má řešit problémy kapacity sítě, především na vyšších úrovních napětí.

Součástí zavedených opatření jsou i **flexibilní smlouvy** o připojení. Kontrakty mohou být **fixní** i **dynamické**, s tím, že den předem PDS výrobci sdělí, že ho bude kvůli přetížení omezovat. Při uzavření kontraktu si výrobce a provozatel sítě dohodnou i kompensace za omezení výroby.²

Tvoří je náhrada za:

- nedodanou MWh,
- ušlou provozní podporu pro daný OZE,
- ušlý zisk za záruky původu zelené elektřiny.

První flexibilní kontrakty s velkovýrobci **už byly v Nizozemsku uzavřeny v listopadu 2023**.³

Dánsko

Dánsko jde naopak cestou nabídky snížení síťových tarifů⁴ větším spotřebitelům, kteří akceptují možnost dočasného přerušení dodávky v případě nedostatečné kapacity sítě. Mělo by se však jednat o malé výpadky, aby distributor nemusel dodržovat tak vysokou spolehlivost dodávky, a tím snížit či oddálit investice. Dánsko tedy volí spíše řešení skrze změny v tarifní struktuře a odhaduje snížení síťových poplatků až o 50 %.

¹ Landelijk Actieprogramma Netcongestie, dostupné z: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-4a4a6f1bcb4f30278f4205aeb085c3208f62e8a6/pdf>

² What is a Capacity Limiting Contract (CBC)? Dostupné z: <https://withthegrid.com/what-is-a-capacity-limiting-contract-cbc/#vergoedingen>

³ Netherlands combats grid overcapacity with flexible contracts for PV owners, dostupné z: <https://www.pv-magazine.com/2023/11/21/netherlands-combats-grid-overcapacity-with-flexible-contracts-for-pv-owners/>

⁴ STATUS OF ENERGINET'S TARIFF DESIGN 2023, dostupné z: https://energinet.dk/media/g3jihqjh/23_07494-8-eng-publication-status-of-energinets-tariff-design-2023-1.pdf

Situace v ČR:

Omezení ano, ale bez kompenzace

ČR flexibilní smlouvy o připojení, resp. připojení výrobní elektřiny s možností omezení využití rezervovaného výkonu **zavedla novelou energetického zákona** Lex OZE II. Přesnou podobu pak flexibilní smlouvy nabraly ve vyhlášce o připojování, která nabyla účinnosti od října roku 2024. **Omezení se u nás ale nekompensuje**, jak je běžné v jiných zemích, a neexistuje tak pozitivní motivace pro uzavírání flexibilních smluv.

Platí však pravidlo, že provozovatelé sítí musí **primárně povolit připojení v rozsahu předložené žádosti** (tedy „plné“), a teprve pokud jim to technické podmínky neumožňují, mohou žadatelům nabízet jiné alternativy (např. připojení s možností omezení rezervovaného výkonu). Zmíněná vyhláška také stanovuje, že **výrobní s touto smlouvou musí mít zařízení pro tzv. dispečerské řízení**.

Co je to dispečerské řízení?

Dispečerské řízení elektrizační soustavy znamená její řízení v reálném čase tak, aby byl zajištěn bezpečný a spolehlivý provoz soustavy a systém plnil svoji funkci, tj. dodávku elektřiny odběratelům v požadovaném čase, množství a kvalitě.

Pro zachování fyzikální rovnováhy mezi výrobou a spotřebou si mohou v případě nutnosti provozovatelé soustav na dálku vyžádat např. změnu výkonu elektrárny, která zabrání fyzickému přetížení sítě. Z toho důvodu mají elektrárny od určitého výkonu povinnost instalovat zařízení pro dispečerské řízení.

Povinnost instalovat dispečerské řízení mají nyní i **všechny výrobní elektřiny s instalovaným výkonem nad 100 kWp**. Tyto výrobní tak mají výhodu a mohou se k síti připojit flexibilně, pokud si to zvolí.

Vyhláška o dispečerském řízení elektrizační soustavy zároveň stanoví, že pokud není mezi žadatelem o připojení a PDS či PPS ve smlouvě o připojení stanoven limit pro omezení rezervovaného výkonu, je možné výrobní omezit pouze **do 5 %** její předpokládané roční výroby elektřiny.¹ Po vzájemné dohodě si ale ve smlouvě mohou stanovit i limit vyšší.

Připojení s negarantovaným rezervovaným výkonem čeští PDS zavedli na dobrovolné bázi **od 3. 6. 2024**, ještě před účinností zmíněné vyhlášky. Prozatím se dá využít k připojení vyroben na hladině vysokého napětí (viz ČEZ Distribuce, EG.D, PREdistribuce). Dle dat PDS k září 2024 využily tento typ připojení projekty OZE o celkovém výkonu **740 MW**. Podle jejich odhadů lze pomocí tohoto nástroje dosáhnout **navýšení připojitelného výkonu** v distribuční soustavě **v řádu jednotek GW**.²

¹ Vyhláška č. 79/2010 Sb., o dispečerském řízení elektrizační soustavy, § 14, odst. 3, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2010-79?text=o%20dispe%C4%8Dersk%C3%A9m%20%C5%99%C3%ADzen%C3%AD#f7907129>

² Monitoring připojování výroben elektřiny do distribuční soustavy v České republice 2021–2023, dostupné z: <https://eru.gov.cz/monitoring-pripojovani-vyroben-elektriny-do-distribucni-soustavy-v-ceske-republice-2021-2023>

Doporučení, jak opatření zavést

Vzhledem k tomu, že opatření v ČR již částečně existuje, doporučujeme jej v energetickém zákoně upravit tak, **aby byli žadatelé o připojení pozitivně motivováni k uzavírání flexibilních smluv** o připojení.

Doporučujeme přidat **maximální limit pro omezení**, které výrobce elektřiny musí „strpět“ bez kompenzace. Například **lze uvažovat o 5 % objemu celkové roční výroby**, což je i limit, který PDS navrhovali v rámci platformy NAP SG¹, použil se i v rámci výzvy RES+ č. 3/2024 a využívá ho i zmíněná vyhláška o dispečerském řízení.

Uvažovanou variantou legislativního řešení je **úprava ustanovení energetického zákona**, která se tomuto typu připojení věnuje. Jmenovitě jde o § 24 odst. 12, § 25 odst. 13, § 26, § 98a odst. 2 písm. g) a případně také § 26 odst. 6.

Současně navrhujeme zavést **druhou variantu flexibilního připojení**, které mohou provozovatelé sítí nabízet, pokud výrobce chtějí omezovat nad limit 5 % objemu roční výroby. Omezení by doprovázela **finanční kompenzace** ve výši stanovené ve smlouvě s příslušným žadatelem o připojení.

Podobné řešení aktuálně navrhují v Belgii, kde se předem definuje tzv. cap (zastropování) maximálního množství omezené elektřiny, nad který se kompenzace poskytuje. To je oněch 5 %, které navrhujeme zavést v ČR.

V budoucnu by k flexibilnímu připojení jako vhodná motivace posloužilo i **snížení distribučního tarifu** v rámci zavádění nové tarifní struktury v ČR. Podporuje to i koncepte ERÚ pro novou tarifní strukturu², která zmiňuje zvýhodnění takového připojení v rámci distribučních sazeb nebo připojovacích poplatků.

Debata o alternativních smlouvách by se poté měla **rozšířit i na úroveň nízkého napětí**, kde v současnosti stále častěji dochází k vyčerpání kapacity sítě pro připojování menších zdrojů. Zejména možnost opuštění požadavku na instalaci zařízení pro dispečerské řízení a jeho nahrazení **inteligentním měřicím zařízením**, které by automaticky omezovalo maximální odběr elektřiny. ERÚ by v konzultaci s místními stakeholdery mohl otevřít i tuto diskuzi na základě požadavků Evropské komise a jejího EU Action plan for grids³. Ten stanoví, že regulátor by měl vytvořit rámec pro tyto smlouvy a hodnotit možnosti jejich využití.

¹ Aktualizovaný NAP SG (2019–2030), Stav připojování OZE, dostupné z: https://mpo.gov.cz/assets/cz/energetika/strategicke-a-koncepcni-dokumenty/narodni-akcni-plan-pro-chytre-site/2023/6/4_Stav_pripojovani_OZE_vetsich_od_100-kW.pdf

² Koncepte propojení nového designu trhu v elektroenergetice s regulovanými cenami, str. 20 a 22, dostupné z: <https://eru.gov.cz/koncepce-propojeni-noveho-designu-trhu-v-elektroenergetice-s-regulovanymi-cenami>

³ Grids, the missing link – An EU Action Plan for Grids, dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A757%3AFIN&qid=1701167355682>

Dynamické síťové tarify

Dynamické síťové tarify informují uživatele o kapacitě sítě v době odběru, což poskytuje ekonomickou motivaci k úpravě spotřeby, například k ohřevu vody, spínání tepelného čerpadla či nabíjení elektromobilu mimo špičku. Lépe zohledňují, jak svým chováním uživatelé zatěžují síť, protože reagují na aktuální stav sítě. Jsou ale méně předvídatelné a pro jejich fungování je nutné využívat **chytrý elektroměr**, který zaznamenává spotřebu téměř v reálném čase.

Patří mezi tzv. **time-of-use tarify**, které se mění podle času spotřeby. Rozlišujeme je na:

- **statické**, které pevně stanovují cenu na delší období (např. den, týden, rok) s dostatečným předstihem, např. v metodice tarifního systému;
- **dynamické**, kdy spotřebitelé informaci o ceně dostávají blíže reálnému času, například několik dní či pouze den předem.

Možné řešení?

Změny každých 15 minut i chytré domácnosti

Dle analýzy ACER¹ se **ve 21 z 28 zemí EU** využívají time-of-use tarify. Ve většině případů se ale jedná o variantu statických tarifů, kdy se špičkové zatížení sítě odhaduje na dlouho dopře-

du. Pouze tři členské státy EU využívají skutečně dynamické tarify – Francie, Norsko a Švédsko.

Francie

Ve **Francii** mohou uživatelé středního napětí využít dynamický tarif, přičemž o obdobích s nejdražší elektřinou se dozvídají den předem na základě odhadu PPS.

Švýcarsko

Dynamický síťový tarif testují i ve **Švýcarsku**. Tamní PDS Group E nabízí produkt Vario², u něž se cena tarifu mění každých 15 minut podle toho, jaké zatížení sítě předpokládá. Každý den do 18.00 vypočítává a zveřejňuje tyto ceny pro každý 15minutový interval následujícího dne.

Ceny jsou k dispozici na webových stránkách i prostřednictvím online rozhraní (WEB-API), díky kterému může odběratel data automaticky využívat v rámci systému řízení spotřeby svých zařízení.

Group E nabídku poskytuje všem spotřebitelům s odběrem do 100 MWh ročně, a to především chytrým domácnostem, které umí řídit svou spotřebu nebo výrobu elektřiny v reálném čase. Nasazení tohoto produktu je součástí **výzkumného projektu NeDeLa**³, který zkoumá dynamické síťové tarify jako nástroj pro decentralizované řízení zátěže sítě.

¹ Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe, dostupné z: https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/ACER_electricity_network_tariff_report.pdf

² VARIO – Der dynamische Tarif als Option, dostupné z: <https://www.groupe-e.ch/de/energie/elektrizitaet/privatkunden/vario>

³ NeDeLa – Grid tariffs for decentralized load control, dostupné z: <https://www.aramis.admin.ch/Texte/?ProjectID=52365>

Situace v ČR: Statické tarify a HDO

V ČR se zatím využívají pouze **statické tarify**, které zohledňují zatížení sítě dlouho dopředu. Uživatelé si mohou zvolit **dvoutarifní sazbu** rozdělenou na **vysoký a nízký tarif**.

Nízký tarif platí v době očekávaného nižšího zatížení, což je výhodné pro vytápění, ohřev vody nebo nabíjení elektromobilu. Délka nízkého tarifu se liší podle distribuční sazby (8–20 hodin denně) a podmínky pro jeho využití každoročně stanovuje **ERÚ cenovým rozhodnutím**.¹ Pro využití dvoutarifní sazby je nutné **hromadné dálkové ovládání (HDO)**, které přepíná měření spotřeby na elektroměru a může blokovat spotřebiče s vyšším odběrem během vysokého tarifu.

Dynamické distribuční tarify zmiňuje a **podporuje koncepcí ERÚ k nové tarifní struktuře** především na hladině NN. ERÚ také upozorňuje, že toto téma navazuje na roll-out (instalaci) chytrého měření a jeho funkcionality, které umožňují přizpůsobovat spotřebu zákazníků aktuální situaci v síti.

Podle úřadu by tak v budoucnu k současným statickým (dvoutarifním) sazbám měla přibýt i možnost využívat dynamické (flexibilní) tarify. Tuto myšlenku **podporuje i NKEP**, který uvádí, že cena pro odběratele by měla odpovídat tomu, jaké náklady a přínosy síti způsobuje. Dynamické tarify pak zmiňuje i NAP SG.

Doporučení, jak opatření zavést

Podporujeme snahu ERÚ zavést dynamické síťové tarify v rámci připravované nové tarifní struktury na všech napěťových hladinách. Revize tarifní struktury a zavedení flexibilních tarifů se provede ve vyhlášce č. 408/2015 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou, v kombinaci s **úpravou cenových rozhodnutí ERÚ**, kterými se stanovují ceny za související službu v elektroenergetice.

Plošná změna tarifní struktury na úrovni sítě nízkého napětí má dle stávajících plánů nastat od roku 2028. Od roku 2026 se již mají testovat pilotní projekty pro novou tarifní strukturu na síti NN (za využití chytrého měření).

Doporučujeme **do pilotních projektů začlenit i testování dynamických distribučních sazeb**, a získat tak vstupy pro jejich plošné zavedení v roce 2028. Již v blízké budoucnosti by si zákazníci **mohli zvolit**, zda využijí dynamické či fixní tarify, nebo budou své chování přizpůsobovat stavu v síti na základě jiných finančních pobídek, např. poskytování flexibility prostřednictvím nezávislého agregátora.

¹ Energetický regulační věstník 8/2023, dostupné z: <https://eru.gov.cz/energeticky-regulacni-vestnik-82023>

Transparentnost pro připojování nových zdrojů

Transparentnost kapacity sítě je **klíčová pro developery nových projektů OZE, protože při rozhodování o investici potřebují znát možnosti připojení v dané oblasti**. V tom pomáhají interaktivní mapy v dostatečném detailu (granularitě) až na úroveň jednotlivých nemovitostí, které je nutné pravidelně aktualizovat.

Vhodné je také vést anonymizovaný seznam žadatelů o připojení, aby bylo zřejmé, jak dlouhá je čekací doba. Cennou informací je totiž i **odhad času a nákladů na připojení**, což usnadní a urychlí výstavbu obnovitelných zdrojů.

Možné řešení?

Podrobné interaktivní mapy

Belgie

V **Belgii** místní PPS **Elia**¹ otevřeně informuje o kapacitách sítě. Mapa znázorňuje zbývající kapacitu na úrovni jednotlivých rozvodů elektřiny a napěťových hladin. Investor si může v mapě údaje filtrovat dle volné kapacity pro druh zdroje (např. FVE, VTE či bateriové úložiště). Na stránkách jsou také souhrnné údaje ke zbývající kapacitě.

Ještě detailnější údaje pak nabízí **vlámský PDS Fluvius**. V roce 2024 spustil interaktivní mapu² pro své území, kde poskytuje data o:

- **kapacitě** pro připojení nových výroben,
- vzdálenosti od rozvodny,
- **času potřebnému pro připojení** k síti,
- **ceně za připojení**.

Fluvius uvádí, že nástroj vyvinuli hlavně pro sektor byznysu, aby podpořil jeho energetickou transformaci a přechod k OZE.³ I proto v rámci příprav mapy nejprve sbíral **zpětnou vazbu od zástupců sektoru**, aby systém odpovídal jejich představám a byl **uživatelsky přívětivý**.

Portugalsko a Velká Británie

Pěkný příklad transparentnosti najdeme i v **Portugalsku** u distributora E-REDES, který v online mapě⁴ zobrazuje kapacitu na úrovni rozvodů středního a vysokého napětí. Po rozkliknutí konkrétního místa na mapě zjistíte údaje o **již využitě a zbývající kapacitě** (včetně objemu žádostí o připojení) a předpověď kapacity na další rok. Uživatelsky přívětivé mapy kapacity elektrizační soustavy najdeme i ve Velké Británii.⁵

¹ Onthaalcapaciteit van het net, dostupné z: <https://www.elia.be/nl/klanten/aansluiting/onthaalcapaciteit-van-het-net>

² Capaciteitswijzer, dostupné z: https://opendata.fluvius.be/pages/map_perceel/

³ Fluvius publishes electrical capacity guide for businesses, dostupné z: <https://pers.fluvius.be/fluvius-publishes-electrical-capacity-guide-for-businesses>

⁴ Available Hosting Capacity in the National Distribution Grid, dostupné z: https://e-redes.opendatasoft.com/pages/capacidade_rececao_rnd/

⁵ Dostupné z: <https://network-maps.ssen.co.uk/>

Situace v ČR:

Průkopníkem je EG.D, ale na vyšších napěťových hladinách chybí data u všech distributorů

Spolu s přijetím novely Lex OZE II přibýly **nové povinnosti stran transparentnosti** připojování k elektrizační soustavě pro všechny PDS.¹ Jsou jimi:

- **Zveřejnit a jednou za měsíc aktualizovat** na svých internetových stránkách údaje o počtu přijatých a odmítnutých žádostí o připojení k distribuční soustavě.
- Zpřístupnit **interaktivní mapu**, která obsahuje informace o kapacitě na jejich distribučním území pro všechny napěťové hladiny.

Současná situace v ČR je v tomto ohledu poměrně dobrá. Průkopníkem v poskytování informací o kapacitě sítě byla na našem území **společnost EG.D**, která předběhla ostatní se svou mapou připojitelnosti² na úrovni sítě nízkého napětí. V roce 2024 ji doplnila o možnost zjistit, jaký výkon je možné připojit na konkrétní adrese, údaje přitom udržuje aktuální.

Co se týče zveřejňování kapacity **na úrovni sítí VN a VVN** a poskytování informací o počtu přijatých a odmítnutých žádostí o připojení, mapa EG.D už není příliš detailní³ a poskytuje pouze statické mapy.

ČEZ Distribuce⁴ na svých stránkách zobrazuje variantu mapy pro síť nízkého napětí i variantu pro vyšší napěťové hladiny. **Mapy rozlišují tři kategorie oblastí podle toho, zda si připojení nové výroby vyžádá úpravy distribuční sítě, či ne.** Zároveň pouze na úrovni NN poskytuje po kliknutí na konkrétní oblast informace o počtu přijatých a odmítnutých žádostí. Mapa je aktualizována měsíčně.

Mapy připojitelnosti od PREdistribuce⁵ jsou srovnatelné s variantou od ČEZ Distribuce, i když mírně podrobnější. Z mapy zjistíte orientační informace o kapacitě sítě, o počtu a způsobu vyřízení žádostí o připojení.

¹ Zákon 458/2000 Sb., § 25, odst. 11, písm. m), dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458/zneni-20240701>

² Mapa připojitelnosti, dostupné z: <https://pripojitelnost.egd.cz/>

³ Volné kapacity v distribuční soustavě a informace o žádostech, dostupné z: <https://www.egd.cz/volne-kapacity-vvn-vn-informace-o-zadostech>

⁴ Distribuční kapacita pro připojování výroben, dostupné z: <https://www.cezdistribuce.cz/cs/pro-vyrobcu/volna-distribucni-kapacita-pro-pripojovani-vyroben>

⁵ Mapa volné distribuční kapacity pro připojování výroben, dostupné z: <https://www.predistribuce.cz/cs/potrebuji-zaridit/vyrobci/mapa-pripojitelnosti-vyroben/?fullweb=1>

Doporučení, jak opatření zavést

ČR má v transparentnosti kapacity sítě za poslední dobu **dobře nakročeno a v nastoleném trendu by měla pokračovat i s ohledem na vývoj evropského práva**. Nedávná revize evropského trhu s elektřinou – konkrétně článek 31 směrnice 2019/944¹ – totiž uvádí, že distributoři by měli transparentním způsobem zveřejňovat informace o dostupné kapacitě pro nová připojení s vysokou prostorovou podrobností a včetně kapacity, kterou již pokrývají žádosti o připojení.

Pro české PDS je to příležitost, jak **své mapy zdokonalit** hlavně na vyšších napěťových hladinách, aby obsahovaly detailnější informace o zbylé kapacitě, např. na úrovni jednotlivých elektrických stanic.

Doporučujeme zavést také anonymizované **informace o podaných žádostech** v dané oblasti a aktuální frontě na připojení, odhad času pro připojení konkrétního projektu či **vyčíslení ceny** za připojení zamýšleného zdroje. Dle výše uvedené směrnice by měli PDS doplnit do interaktivních map i informace **o možnosti flexibilního připojení** (v českém kontextu o připojení s negarantovaným rezervovaným výkonem) v přetížených oblastech.

Další zlepšení transparentnosti PDS ohledně kapacit může dostat zákonnou podobu, daleko lepší by ale bylo, kdyby **ke změnám PDS přistoupili sami v rámci zlepšování služeb** pro své zákazníky. Na přístupu EG.D vidíme, že je to možné i přínosné.

Legislativnímu ukotvení některých povinností se ale stejně nevyhneme z důvodu transpozice zmíněné směrnice. Navrhujeme tyto povinnosti přidat do současného § 25 odst. 11 energetického zákona², kde již část souvisejících povinností nalezneme. Po vzoru belgického distributora také doporučujeme před implementací těchto změn **získat zpětnou vazbu od svých uživatelů**.

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:02019L0944-20240716>

² Zákon 458/2000 Sb., dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>

Efektivnější připojování OZE – metoda klastrování

Klastrový přístup k připojování OZE umožňuje rychlejší připojení nových výroben elektřiny tím, že **nahrazuje tradiční princip** „kdo dřív přijde, ten se dříve připojí“ („first come, first served“).

Místo individuálního posuzování se žádosti **sdružují do skupin (klastrů)**, které se hodnotí společně v jedné studii připojitelnosti. To **snižuje administrativní zátěž, šetří čas i náklady** a urychluje proces připojení.

V rámci klastrů se pak uplatňuje princip „**first-ready, first-served**“, kdy rozhoduje **připravenost projektu a jeho přínos pro elektrizační soustavu**, nikoli pořadí podání žádosti. V ČR sdružování do klastrů ani sofistikovaný přístup k prioritizaci, jak uvádíme v úplně prvním opatření, nevyužíváme.

Možné řešení?

Najdeme jej zatím jen v USA

Metoda klastrování má zatím jediného průkopníka – **USA**. Komise pro regulaci energetiky (FERC) v červenci roku 2023 vydala rozhodnutí, kterým reformovala pravidla pro připojování nových výrobních zařízení do stávající přenosové soustavy.¹ Cílem změn, mezi které patří i klastrování, je **zrychlit připojování nových zdrojů do sítě**, a to zejména OZE a bateriových úložišť. Do jara 2024 pak měli provozovatelé soustav předložit Komisi ke schválení návrh zavedení nových pravidel do své praxe. Nyní se změny postupně zavádějí.

Proces připojování je založený na **časových oknech pro podávání žádostí**, která nepřesahují 180 dní – během roku se tedy vypisují **dvě kola**.

V tomto období mohou **developeři podávat žádosti**, které se následně **seskupují do jednoho klastru**. Po uzavření časového okna se do **150 dní vypracuje jedna studie připojitelnosti** pro celý klaster.

Projekty se poté **seřadí a prioritizují** podle **přípravenosti a přínosu pro síť**, což určuje pořadí připojení. Náklady na vypracování studie se **rovnoměrně rozdělují mezi žadatele**, přičemž podíl závisí na **velikosti klastru a konkrétního projektu**.

Stejným principem se mezi žadatele **rozpočítávají i náklady na posílení sítě**, přičemž se zohledňuje **dopad jednotlivých projektů na přenosovou soustavu**.

Situace v ČR:

Bez prioritizace nejsou ani klastry

Jak uvádíme v první kapitole, v ČR zatím neexistuje prioritizace v rámci připojování nových OZE k elektrizační soustavě. Stále u nás o pořadí připojení **rozhoduje pravidlo „kdo dřív přijde, ten se dřív připojí“**.

Respektive dle § 9 odst. 2 vyhlášky o připojování² platí, že daný provozovatel sítě rezervuje žadateli požadovaný výkon nebo příkon od okamžiku předložení návrhu smlouvy o připojení podle § 8 odst. 4 stejné vyhlášky.

Doporučení, jak opatření zavést

Navrhujeme **otevřít debatu nad potřebnou reformou připojování**. Zavedení metody klastrování pak může být zcela jistě jedním z opatření, které zefektivní a zlevní celý proces. Princip **upřednostnit projekty, které ji pomáhají odlehčovat, poskytovat flexibilitu či jsou lépe připravené** a rychle realizovatelné, by měl být pro nové regulace připojování určující.

I zde doporučujeme **vytvořit nový zadávací list a pracovní skupinu** k reformě připojování v ČR v rámci NAP SG. Jejich založení má v gesci zejména **MPO**.

Metoda **klastrování žádostí** by se pak musela promítnout do energetického zákona, do vyhlášky o připojování a návazně i do pravidel provozování distribuční, resp. přenosové soustavy. Vhodné by bylo i rozšířit zmocnění ERÚ k úpravě připojování ve výše zmíněné vyhlášce³ o právo definovat klastrovací metodu a stanovit její proces. Vhodnou inspiraci pro vytváření podmínek klastrování poskytuje **regulace z USA**.

¹ Explainer on the Interconnection Final Rule, dostupné z: <https://web.archive.org/web/20250401134227/https://www.ferc.gov/explainer-interconnection-final-rule#>

² Vyhláška č. 16/2016 Sb., dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-16>

³ Zákon č. 458/2000 Sb., § 98a, odst. 2, písm. g) <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-458>

**Poděkování za vstřícnost
při průběžných konzultacích
a za zpětnou vazbu patří následujícím
expertům a expertkám:**

Jiří Bím, Solární asociace, spolek

Pavel Černý, EG.D

Alexandr Černý, Energetický regulační úřad

Radim Černý, ČEZ Distribuce, a.s.

Radek Hanuš, PREdistribuce, a.s.

Štěpán Hofman, Ministerstvo průmyslu a obchodu

Martin Kadlec, CANCOM Czech Republic, s.r.o.

Milan Krátký, EG.D

Hana Konrádová, PREdistribuce, a.s.

Miroslav Kozák, EG.D

Jan Krčmář, Solární asociace, spolek

Martina Krčová, Energetický regulační úřad

Lukáš Křivanec, PREdistribuce, a.s.

Veronika Kunová, Solární asociace, spolek

Jan Kůla, ČEZ Distribuce, a.s.

Martin Maloš, CANCOM Czech Republic, s.r.o.

Zdeněk Máca, EG.D

Jiří Nezhyba, Frank Bold Advokáti

Karel Polanecký,

Hnutí DUHA – Friends of the Earth Czech Republic

Ladislav Ráliš, ČEZ Distribuce, a.s.

Petr Řeháček,

SAF – Sdružení agregátorů a poskytovatelů flexibility

Jan Šrytr, RAUCHENBERG s.r.o.

Petr Vavrečka, PV Consulting s.r.o.

**OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS**

frank bold

Supported in part by a grant from the Foundation
Open Society Institute in cooperation with the OSIFE
of the Open Society Foundations.

Finančně podpořeno Foundation Open Society Institute
ve spolupráci s OSIFE, Open Society Foundations.

Autoři: Jan Bakule, Eliška Beranová
Editor: Anna Michalčáková
Sazba: Vojtěch Lunga
Korektura: Lucie Pokorná

2025 © Frank Bold Society, z.s.

